

Burroughs: Punaisen yön kaupungit | Maailmankirjat

William S. Burroughs: Punaisen yön kaupungit (suom. Elina Koskelin) Sammakko 2007

Suu muusaisista kirjoitustekniikoista sumuisaan kerrontatekniikkaan

Burroughsin romaaneista (esimerkiksi *Alaston lounas*, *Kuolleet pojat*, *Ticket that Exploded ja Soft Machine*) on tottunut siemailemaan tekstin pintatasoon liittyviä kirjoitusteknisiä ratkaisuja, kuten vieraskielisiä sitaatteja, kulttuurisia lainoja, toistoja ja erityisesti cut-upin tuotamaa epäkoherenttia kerrontaa. Näihin nähden Punaisen yön kaupungit tuntuu alkuun melko ilmeettömältä ja valjulta, olkoonkin että sen käyttämä populaarikuvasto hyödyntää voimakkaan visuaalista traditiota.

Kirjassa on kaksi päätarinaa (merirosvo ja dekkari) joita erottaa paitsi juonenkuljetukseen liittyvät konventiot myös pari sataa vuotta ajallista etäisyyttä. Näihin ei voi käyttää tuhansista kirja-arvioista tuttua ajatusta, jonka mukaan ”erilliset tarinat kietoutuvat yhteen” ja ovat enemmän kuin blaa ja blaa. Burroughsin kerronnassa ne pikemminkin hajoavat niin ja siksi että niiden elementtejä alkaa löytyä toistensa kerronnallisesta kudoksesta. Ne tartuttavat toisensa ja menettävät identiteettinsä kielellisiin pakkomielteisiin ja kerronnallisiin pakkoliikkeisiin, aivan kuten romaanissa kuvattujen virusperäisten sairauksien tartuttamat ihmisetkin.

Tämä hajoaminen on kirjoittamisen ja kirjoitustekniikan kannalta yllättävänkin kiintoisa piirre, sillä toisin kuin Burroughsin varhaisemmat tekniikat se ei juuri näy kielen itsensä tasolla. Kirjan edetessä eroottinen- ja / tai väkivaltafantasia vain syrjäyttävät tarinankerronnan logiikan. Tässä on hetimiten syytä painottaa, että tarina ei varsinaisesti katoa. Sen eheys kuitenkin peittyi seksin, väkivallan ja vainoharhaisten sairauksia koskevien kehitemien kuvauksiin. Samalla juonenkulkua säätelevä kronologia ja termit kuten ”tämän jälkeen” ja ”seuraavaksi” unohtuvat.

Edellisen voi nähdä puutteena, huonona tarinankerrontana. Sille kuitenkin löytyy suomenetusta kirjallisuudesta parikin kiinnostavaa vertailukohtaa, joiden perusteella Burroughsin tekniikkaa voi pitää myös tarkoitettuna, nähdä siinä esteettisiä ansioita.

x x x

Ensimmäinen on Comte de Lautrèamontin hallusinatorinen proosarunoelma *Maldororin laulut*, jossa omituiset kuvaukset ja provokatiiviset väittämät valtaavat lukijan omaa ajattelua ja mielikuvittelun perusteita. Teos jättää typeryneen, eriskummaisiin suuntiin ajatuksia suuntaavan olon. Viittaan oman lukukokemukseni lisäksi teoksesta käytyyn dialogiin.

Toinen omituisesta geeniperimästä kärsivä perheyhtäläisyys löytyy George Bataille’in *Silmän tarinasta*, josta nostan tässä esille erityisesti sen jälkisanat. Siinä Bataille kehittää teoriaa, jonka mukaan pornografisella ja väkivaltaisella kirjallisuudella on psykologisesti merkittäviä mahdollisuuksia: hienostuneempina pidettyihin impulsseihin nähden niihin liitty-

vät assosiaatiot sijaitsevat mielessä eri alueilla ja toimivat erilaisten mekanismien piirissä. Tulee siis ajatelleeksi jotain uutta.

Kotimaisessa kirjallisuudessa samankaltaista jännää syyhyä aivolohkot yhdistävän separuksen alle on kylvänyt Teemu Manninen flarf-poetiikkaa hyödyntävällä kokoelmallaan *Lohikäärmeen poika*.

x x x

Pornon ja väkivallan sumuttama logiikka liittyy kaikilla nyt mainituilla kirjailijoilla laajempaan lukukokemukseen liittyvään mekanismiin. Sen vuoksi esimerkiksi Burroughsin kirjasta on kiusallisen vaikeaa löytää sitaattia, joka näyttäisi mitä tarkoitan. Hänen loogisesti epäkeskojen kuvitelmiensa höyrykoneesta paukkukoon kuitenkin seuraavat sumutukset:

Palattuaan hyttiinsä komentaja löysi täysmittaisen alastonkuvan itsestään roikkumassa erektio päällä katon lyhtykoukusta. Sitten ruutipanos laukesi sen palleissa ja kullista posahti savupölähdyksessä paperikäärö. Paperi laskeutui hänen pöydälleen ja käärö avautui: hänen eroanomuksensa, joka odotti vain hänen allekirjoitustaan.

Pelätyt kundut ovat eräs lentävien skorpionien laji. Vartalo on neulanterävien taakse viistävien punaisten piikkien peitossa. Leuat ovat partaveitsenterävät ja ne on suunniteltu kaivautumista varten kuten maamyyräsirkalla. Karvoista ja pistinhännästä tippuva myrky aiheuttaa välittömän halvauksen. Sitten kundu pudottaa siipensä ja kaivautuu ruumiinaukoista sisään ja laskee toukansa suoliin, maksaan, munuaisiin ja pernaan niin että halvaantunut uhri syödään elävältä. Toisin kuin muut skorpionit kundu on päiväeläin, se viettää kylmät aavikon yöt koomassa ja päivän kuumuus herättää sen hitaasti toimeen.

Lopuksi, ettei Burroughista tulisi pelkästään "burroughsilaisesti hourailevaa" vaikutelmaa, myös pari osoitusta terävämmästä näkökyvystä:

Ota viisikymmentä kuvaa kenestä tahansa. Joukossa on joitakin kuvia, joissa kasvat ovat niin erilaiset, että kohteen tuskin tunnistaa.

Joskus polut kestävät kauemmin kuin tiet.